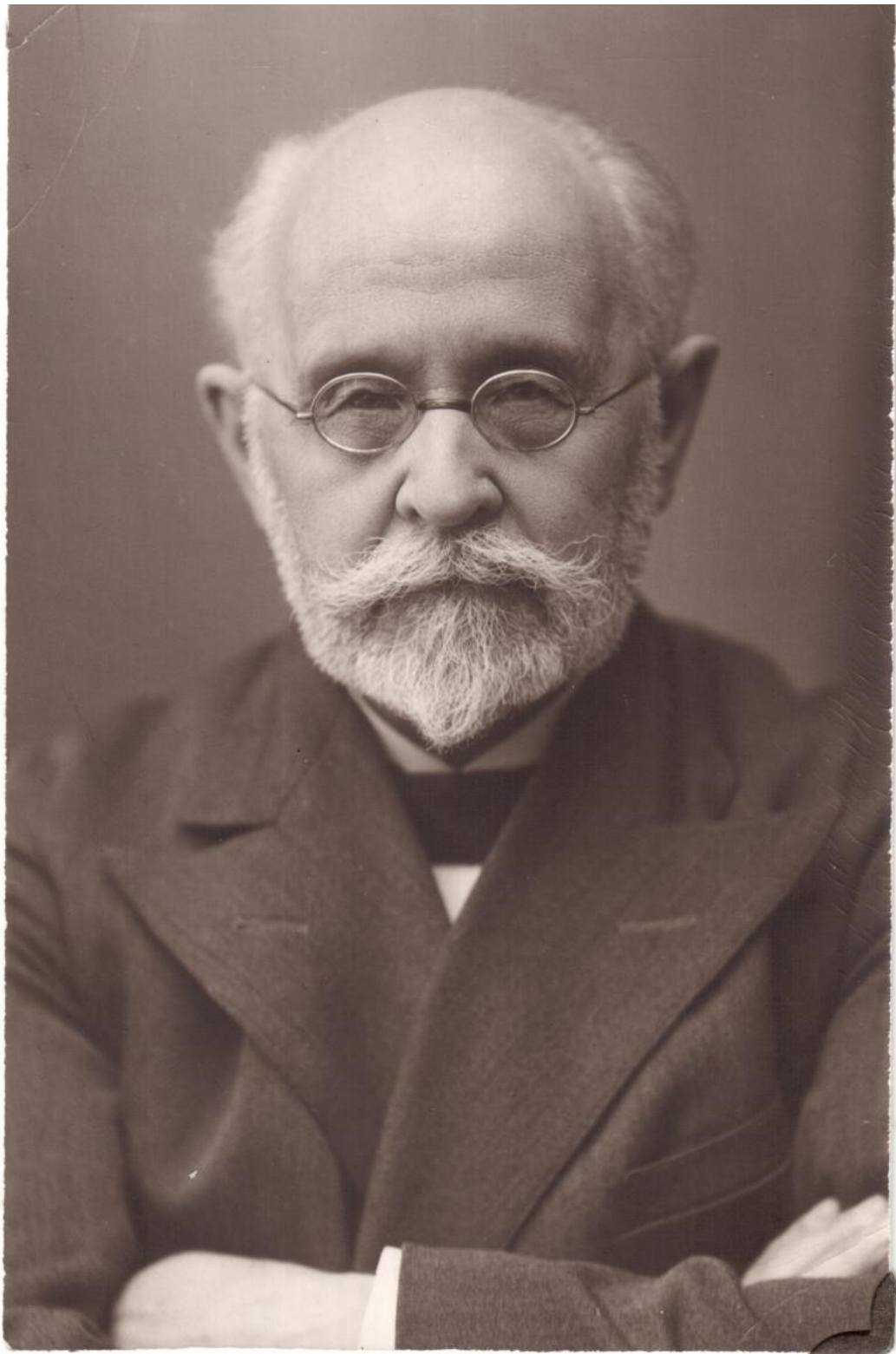

Otto Aarnisalo 1864-1942

*SORTAVALA –
SUOMEN AIKA*

HISTORIAA

Kristillisistä järjestöistä Sortavalassa

Kristillinen järjestöelämä ennen sotia

Pieni Sortavalan kaupunki tunnettiin ennen toista maailmansotaa merkittävänä kristillisen järjestötoiminnan keskuksena. Suurimpina toimijana oli Suomen Kirkon Sisälähetysseura monine eri laitoksineen. Seura oli kaupungin suurin yksityinen työnantaja. Seuran laitoksiin kuuluivat diakonissalaitos, Raamattutalon kirjapaino, Vaalijalan kehitysvammalaitos sivuosastoineen sekä Tapiolan epilepsiaparantola.

Mikä oli saanut aikaan sen, että pieneen, rajan läheisyydessä sijaitsevaan kaupunkiin oli keskittynyt näin monipuolista toimintaa? Jäljet johtavat tässä, kuten niin monessa muussakin asiassa Sortavalan seminaariin. Vuonna 1880 perustettu Sortavalan seminaari oli saanut opettajakuntaansa monia toimeliaita ja seudun kehitystä ajavia lehtoreita. Muutamat heistä perustivat vuonna 1890 Sortavalan Evankelisen Seuran, jonka tehtäväksi asetettiin kristillisen kirjallisuuden levittäminen ja kristillisen elämäntavan vahvistaminen erityisesti Laatokan Karjalassa. Opettaja Jenny Ingman-Ivalon toimesta taas aloitti vuonna 1894 toimintansa Sortavalan diakonissalaitos, joka koulutti nuoria naisia seurakuntien diakoniatyöhön.

Vuosisadan vaihteessa seura kutsui papikseen Otto Lillqvistin (myöh. Aarnisalo). Hän oli muutamaa vuotta aikaisemmin julkaissut kirjan *"Suomen kirkon diakoniakysymys"*, jossa hän hahmotteli palveluviran tarpeellisuutta seurakunnissa. Aarnisalon ja lehtoreiden ajatukset kävivät hyvin yksiin, ja kun Aarnisalo ajoi voimakkaasti valtakunnallisen järjestön perustamista näitä asioita hoitamaan, oli vain luonnollista, että vuonna 1905 perustetun Suomen Kirkon Sisälähetysseuran kotipaikaksi tuli Sortavala ja ensimmäiseksi toiminnanjohtajaksi juuri Aarnisalo.

Jo vuonna 1901 aloitti toimintansa Liikolan Miesdiakonilaitos. Diakonissalaitos siirtyi uuden seuran omistukseen vuonna 1907, jolloin sille valmistui myös uusi uljas rakennus Vakkosalmen pohjukkaan. Raamattutalon kirjapainon ensimmäinen vaihe valmistui vuonna 1914. Tapiolan kaatumatautisten hoitolan ensimmäinen rakennusvaihe valmistui 12 km:n päähän kaupungista vuonna 1927. Kolme vuotta myöhemmin oli Vaalijalan vajaamielislaitoksen vihkimisjuhla. Raamattutaloa ja Tapiolaa ehdittiin vielä laajentaa ennen talvisodan syttymistä.

Edellä kuvattujen toimijoiden lisäksi Sortavalassa toimivat vilkkaasti myös monet valtakunnallisten järjestöjen paikallisosastot kuten NNKY, NMKY, Kristillinen Työväenyhdistys, Valkonauha, Pelastusarmeija, Raittiusyhdistys sekä partiolippukunnat tytöille ja pojille. Kun tähän ajatellaan vielä jatkoksi ortodoksisen kirkon monitahoinen toiminta, voidaan sanoa Sortavalan olleen kristillisen toiminnan merkittävä keskus sekä paikallisesti että valtakunnallisesti.

Sortavalan luterilaiset seurakunnat talvisodan jälkeen

Kun sortavalalaiset kaupungin takaisin valloituksen jälkeen vuonna 1941-42 hiljalleen palasivat kotiseudulleen, oli heitä vastassa kirkoton kaupunki. 2.2.1940 pommituksessa tuhoutunut kirkko oli palvellut sekä maa- että kaupunkiseurakunnan jumalanpalveluspaikkana.

Maaseurakunta alkoi kokoontua Sortavalan Evankelisen Seuran talossa Valamonkadulla, sankarihauta-alueen vastapäätä. Talo oli jo ennen sotia toiminut seurakunnallisten tilaisuuksien pitopaikkana. Kaupunkiseurakunnan jumalanpalveluspaikaksi taas löytyi NNKY:n Hospitzin juhlasali Karjalankadun ja Seminaarikadun kulmasta. Molemmat talot ovat edelleen pystyssä, tosin erilaisessa käytössä. Muista seurakuntien kiinteistöistä olivat paluumuuton aikaan jäljellä molemmat maaseurakunnan pappilat, jotka nykyisin ovat hävinneet kerrostaloasutuksen tieltä. Kaupunkiseurakunnan kirkkoherran pappila Rantakadun varrella ja juuri ennen talvisotaa valmistunut siunauskappeli uuden hautausmaan vieressä ovat edelleen pystyssä. Seurakuntien hautausmaita on kohdannut lähes täydellinen tuho. Hautamuistomerkit ovat hävinneet lähes kokonaan. Yhteinen vanha hautausmaa ja kaupunkiseurakunnan uusi hautausmaa ovat metsittyneet ja rappeutuneet. Maaseurakunnan uusi hautausmaa on sen sijaan otettu uudelleen käyttöön ja täyttynyt laitojaan myöten venäläisistä haudoista.

Siirtoseurakunnat lakkautettiin vuoden 1949 lopussa, jolloin vielä kirjoilla olleet jäsenet siirrettiin asuinpaikkakuntiensa seurakuntiin.

Nyky-Sortavalan tilanne

Uusi vaihe luterilaisuuden historiassa koitti, kun perestroikan myötä myös uskonnolliset olot Venäjällä muuttuivat. Sortavalaan asettuneet inkeriläiset perustivat vuoden 1990 lopulla Inkerin kirkon alaisen luterilaisen seurakunnan. Seurakunnalla ei alkuvuosina ollut omaa pappia, vaan suomalaiset papit kävivät hoitamassa jumalanpalvelukset ja muut välttämättömät tehtävät. Myös toimitilat puuttuivat ja seurakunta kokoontui aluksi kerrostalon kaksiossa, sitten sähkölaitoksen ”punanurkassa” ja vanhan palokunnantalon yläkerrassa. Vuonna 1992 seurakunta yhdessä kaupungin kanssa järjesti arkkitehtikilpailun uuden kirkon saamiseksi. Resurssit rakentamiseen kuitenkin puuttuivat. Sen vuoksi piispa Matti Sihvonen kutsui vuoden 1993 alussa koolle Sortavalaa lähellä olevien yhteisöjen edustajia pohtimaan mahdollisuuksia tukea hanketta Suomesta käsin. Perustettiin Sortavalan kirkon tukiryhmä, joka sai tehtäväkseen varojen kokoamisen ja kirkkohankkeen toteuttamisen yhdessä Sortavalan seurakunnan ja suunnittelukilpailun voittaneiden petroskoilaisten arkkitehtien kanssa. Piispa Sihvonen vastasi varojen kokoamisesta ja tukiryhmän sihteerinä vastasin hankkeen eteenpäin viemisestä Venäjän puolella. Suunnitteluajan jälkeen työt alkoivat Karjalankadun varrella entisen maalaiskunnan kunnanviraston tontilla syksyllä 1996. Rakennus valmistui keväällä 1998, tosin alkuperäisestä supistuneessa muodossa. Reino Letonsaari toimi seurakunnan vt. kirkkoherrana ennen minua. Vuoden 2007 jälkeen seurakuntaa ovat johtaneet kirkkoherrat Anton Serzhanov, Pavel Isajev ja Andrei Antonov.